

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Илиан Иванов Минков от ИУ-Варна,
профессионалено направление 3.8. Икономика,
научна специалност 05.02.18 Икономика и управление (индустрия),
член на Научното жури със заповед № 1146/17.12.2019 г.
на Ректора на СА "Д. А. Ценов" гр. Свищов

върху дисертационен труд на тема „Екипният подход в
индустриалните предприятия“
за придобиване на ОНС „доктор“,
по докторска програма "Икономика и управление (индустрия)"
с автор Нина Валериева Костадинова-Вачкова

I. Общо представяне на дисертационния труд:

Дисертационният труд е в общ обем от 215 страници и в структурно отношение е оформлен в увод, три глави, заключение, списък на използваната литература, включващ 107 заглавия, в т.ч. и 23 онлайн източника, както и четири приложения в обем от 28 стр.

Предмет на изследване е екипният подход и възможностите за неговото приложение в предприятията от обувната индустрия в България. Считам, че предметът е актуален и предложениета, направени на база проведеното изследване, ще допринесат за повишаване гъвкавостта, ефективността и конкурентоспособността на тези предприятия в условията на динамична и несигурна пазарна среда.

II. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд.

Съвременните условия на силно конкурентна и глобална бизнес среда поставят редица въпроси към мениджмънта на индустриалните предприятия по отношение повишаване качеството и конкурентоспособността на произвежданата продукция, гъвкав и бърз отговор на променящите се потребности на потребителите, адекватна реакция на действията на конкурентите и др. Това налага промяна в традиционно използвани подходи за организация на труда и преход към нови форми, позволяващи по-пълно използване на знанията, уменията и опита на човешките ресурси. Успешен подход, доказал своя потенциал за ефективно справяне с възникващите предизвикателства от външната среда, е въвеждането в дейността на предприятията на разнообразие от екипни формирования. Изхождайки от това докторантът извежда своята

изследователска теза, че именно екипният подход е подходящо решение, което ще допринесе за извлечането на многопосочни ползи от стопанските субекти, заети в обувното производство. Достатъчно добре е аргументиран изборът на обект на изследване – предприятията от група 15.2. „Производство на обувки“ по КИД-2008, които заемат важно място в експорта на националната икономика, но срещат редица трудности при преодоляване на предизвикателствата, произтичащи от обкръжаващата среда. Считам, че с работата си по тази проблематика, докторантът се позиционира в една недостатъчно разработена научна ниша, в която независимо от множеството публикации на различни автори, се очертава липсата на цялостни изследвания, посветени конкретно на изграждането на екипи в индустриталните предприятия.

С оглед посоченото дотук може да се каже, че постигането на основната цел на дисертационния труд и изпълнението на поставените изследователски задачи дават възможност да бъдат постигнати резултати с научен и научно-приложен характер, които имат значителен потенциал да бъдат полезни на мениджърите на индустриталните предприятия в посока усъвършенстване организацията на труда, чрез въвеждане и прилагане на екипен подход на работа. Използваните изследователски методи и инструменти са подходящи за целите на научната разработка и адекватни по отношение доказването на дисертационната теза, а стилът на поднасяне на изложението е на необходимото научно равнище.

Структурата на дисертационния труд следва класическия модел, като дефинираните изследователски задачи се реализират от докторанта в рамките на логически издържано и правилно подредено изложение, структурирано в три глави.

Получените научни резултати в Глава първа на дисертацията свидетелстват за способностите на докторанта да анализира литературни източници, да прави критичен анализ на позициите на авторите, както и да извежда свои собствени. Важни научни постижения тук са изведените авторски дефиниции на понятията „екип“ и „екипен подход“, идентифицирането на ключовите фактори, влияещи върху въвеждането и ефективното използване на този подход в индустриталните предприятия, както и представянето на собствен модел за изграждане на успешен екип.

Най-съществените научно-приложни резултати и приносни моменти се намират в Глава втора на дисертацията, която обхваща извеждане на метологическата постановка на изследването и апробацията й в 51 обувни предприятия в България. На първо място тук следва да се отбележи разработената универсална методическа рамка за изследване на екипния подход, която по мое мнение дава възможност за сравнително лесно приложение от мениджмънта на всяко индустритално предприятие. На второ място, направен е задълбочен анализ на обекта на изследване – предприятията от група 15.2. „Производство на обувки“ по КИД-2008, през призмата на възможностите за внедряване на екипен подход на работа. И на трето място, осъществено е мащабно проучване и оценка на

прилагането на екипния подход в тези предприятия, въз основа на което са разкрити редица слабости, възпрепятстващи пълното използване на неговия потенциал.

Глава трета има изцяло проектен характер, като в нея са идентифицирани различни предпоставки, насоки и добри практики, даващи възможност да се преодолеят разкритите слабости и да се подобри екипната работа в предприятието за производство на обувки. Считам, че тези като цяло принципни насоки, позволяват успешното им адаптиране в предприятието, съобразено с техните специфични особености и характеристики. Най-значимият резултат в тази глава е разработеният общ концептуален модел за въвеждане и усъвършенстване на екипния подход в предприятието, в който се отчита влиянието на всички групи влияещи фактори. Независимо, че този модел е предназначен, по думите на докторанта, за използване от мениджърите на изследваните предприятия, по мое мнение той има универсален характер, и би могъл да се прилага във всеки сектор на индустрията.

Считам, че дисертационният труд е оригинално научно изследване и е лично дело на автора. Авторефератът е в обем от 45 стр., като пълно и точно отразява съдържанието, получените резултати и приносите в дисертацията. Докторантът е публикувал основните резултати от направеното изследване в общо 6 научни публикации, в т.ч. 1 участие с глава в колективна монография, 1 студия в съавторство, 2 самостоятелни научни статии и 2 самостоятелни доклада, представени на научни конференции. С това са изпълнени минималните национални изисквания, заложени в Правилника за прилагане на ЗРАСРБ.

III.Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд.

В дисертацията могат да се идентифицират редица научни и научно-приложни приноси. Считам, че те обогатяват съществуващите теоретични знания, методически постановки и приложни изследвания в областта на оценката, изграждането и успешното управление на екипи в индустрията. Потвърждавам изведените от докторанта приноси, като съм си позволил да ги представя по малко по-различен начин от вида, в който са дефинирани в "Справката за приносите":

Първо, обогатено е теоретичното познание по отношение приложението на екипния подход в стопанските организации, в т.ч. дефинирани са понятията „екип“ и „екипен подход“, изведени са ключовите фактори, влияещи върху въвеждането и ефективното използване на екипния подход в индустриалните предприятия, конструиран е модел за изграждане на успешен екип и др.

Второ, разработена е методика за изследване приложението на екипния подход в индустриалните предприятия, с фокус върху възможностите за неговото внедряване, като ефективна форма на организация на труда.

Трето, на база на методиката е осъществено мащабно проучване в предприятията за производство на обувки на територията на България, в резултат на което са очертани редица проблеми, възпрепятстващи успешното въвеждане и прилагане на екипния подход.

Четвърто, идентифицирани са предпоставки и насоки за стимулиране въвеждането на екипния подход и подобряване на екипната работа в индустриалните предприятия. Разработен е общ концептуален модел за въвеждане и усъвършенстване на екипния подход в предприятието, с универсално приложение в индустрията.

IV. Критични бележки и въпроси по дисертационния труд.

Дисертационният труд е разработен на високо научно равнище, с много добър стил на изложение, но въпреки това към докторанта могат да се отправят някои критични бележки, както и да се зададат няколко въпроса, по които може да се дискутира:

1. Налице са някои слабости и неточности при разработване на SWOT анализа. Така например, повечето изведени "Възможности" са по същество насоки и препоръки към мениджмънта на предприятията и държавното управление. В същото време, идентифицираните като силни страни "потенциал за развитие на иновациите" и "потенциал за разширяване на експортните хоризонти", реално са възможности.

2. В изготвената анкетна карта (Приложение 3) са налице въпроси, в които е предоставена възможност само за един отговор, въпреки че потенциално респондентите могат да посочат повече от една опция.

3. На стр. 191 погрешно е отбелязано, че "оценката на факторите на външната среда може да се извърши с помощта на SWOT анализ". Инструменти за анализ на външната среда са PESTEL, IND, COMP и др., докато SWOT анализа е метод за обобщаваща оценка на факторите на външната и вътрешната среда.

4. Предполага ли по-ниското равнище на образование на заетите в обувното производство, формирането на успешни екипи?

5. Как, според докторанта, може да намери практическа реализация екипният подход в микро и малките предприятия, предвид обстоятелството, че в тях работят малко на брой служители?

6. Чрез какви механизми фирменията култура на предприятията може да допринесе за сплотяване на екипите и изграждане на силна и ефективна екипна култура?

V. Обобщена оценка на дисертационния труд и заключение.

Дисертационният труд на докторант Нина Валериева Костадинова-Вачкова е завършено самостоятелно научно изследване, посветено на ясно дефиниран, значим и актуален научен и приложен проблем. Поставените цел и задачи на изследването са успешно изпълнени, като в резултат на това са постигнати резултати с научен и научно-приложен характер.

Считам, че дисертационният труд отговаря на изискванията на ЗРАСРБ, на Правилника за неговото прилагане, и на вътрешните нормативни документи на СА "Д. А. Ценов" гр. Свищов за присъждане на образователната и научна степен „доктор”.

Поради това, с пълна убеденост давам **положителна оценка на дисертационния труд** на тема „Екипният подход в индустриталните предприятия” и препоръчвам на уважаемите членове на Научното жури да присъдят на докторант Нина Валериева Костадинова-Вачкова ОНС „доктор” по професионално направление 3.8. Икономика, докторска програма „Икономика и управление (индустрия)“.

11.02.2020 г.
гр. Варна

Изготвил становището:
(доц. д-р Ил. Минков)